

Läkartidningen

Citeras som: Läkartidningen. 2015;112:DHLF

Läkartidningen 20-21/2015

Läkartidningen.se 2015-05-04

DEBATT

MDPV: ny missbruksdrog som kommit för att stanna?

En sammanställning av telefonfrågor rörande så kallade nätdroger till Giftinformationscentralen visar att MDPV har etablerat sig som en illegal missbruksdrog i Sverige.

Detta skedde tidsmässigt i nära anslutning till ett vägledande avgörande i Högsta domstolen där straffvärdet för MDPV reducerats påtagligt.

Erik Lindeman, överläkare, Giftinformationscentralen

erik.lindeman@gic.se

Karin Feychting, apotekare, Giftinformationscentralen

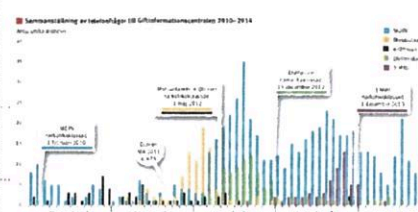
Vid årets europeiska kongress i klinisk toxikologi presenterar Giftinformationscentralen en sammanställning av telefonfrågor rörande de vanligast förekommande nya psykoaktiva substanserna, eller »nätdroger«, under perioden januari 2010 – oktober 2014 [1].

Sammanställningen visar att MDPV, som är en så kallad syntetisk katinon, var den i särklass vanligast förekommande specifikt namngivna nya psykoaktiva substansen i materialet och utgjorde 8 procent av de totalt drygt 7 000 drogrelaterade ärendena under studieperioden (se illustration). Över 90 procent av samtalen kom från sjukvården, och vi har tidigare visat hur MDPV orsakade en dramatisk ökning av behovet av medicinsk akutsjukvård bland etablerade amfetaminmissbrukare i Västerås våren 2012 [2].

MDPV är en återupptagshämmare av monoaminer i det centrala nervsystemet. MDPV delar därmed verkningsmekanism med kokain, men skiljer sig från kokainet genom sin mångdubbelt större potens och sin uttalade selektivitet för dopamintransportören [3].

Eftersom dopamin har en central funktion i hjärnans belöningssystem och påverkar inlärning, motivation och begär kan man förmoda att MDPV:s renodlade och kraftfulla verkan på detta system haft ett avgörande inflytande på drogmarknadens efterfrågesida. Samma egenskaper förklarar sannolikt MDPV:s benägenhet att, i högre utsträckning än amfetamin och många andra katinoner, ge upphov till psykostillstånd som kräver akutmedicinskt omhändertagande [2, 4].

MDPV utmärker sig, förutom i det stora antalet fall, även i ett annat viktigt avseende jämfört med andra substanser i materialet (se illustration). Samtliga övriga substanser dyker upp och försvinner i en marknadscykel som varar i något år och vars upphörande korrelerar väl till att dessa klassats som narkotika av regeringen.

Sammanställning av telefonfrågor till Giftinformationscentralen rörande de vanligast förekommande specifikt namngivna nya psykoaktiva substanserna under perioden januari 2010–oktober 2014. Återkommande frågor kring samma fall har sällats bort och varje fråga motsvarar således ett unikt ärende.

Denna cykel är den förväntade för en marknad av »laglig narkotika«, där just lagligheten är den viktigaste egenskapen för både säljare och köpare och narkotikaklassning föranleder lagerrensning och lansering av nya »oklassade« produkter. MDPV blev emellertid narkotikaklassat redan i februari 2010 och figurerar alltså i vår statistik nästan uteslutande som illegal drog.

Under 2011 och 2012 fällde Högsta domstolen (HD) en serie vägledande avgöranden som inneburit att mängdrekvisitet för grovt brott fördubblats för i princip alla narkotika. För vissa sorters narkotika har man under samma tid gjort en ändrad farlighetsbedömning som medfört att gränsen för grovt brott höjts ytterligare för dessa preparat [5].

I och med domen NJA 2011 s.675 kom hela gruppen syntetiska katinoner att jämföras med amfetamin i fråga om generell farlighet (sort) och storlek på missbruksdos (mängd) [6].

Denna generalisering av straffvärdet över en heterogen substansgrupp skapar incitament att identifiera och handla med droger som uppfyller följande kriterier:

- 1) substansen är minst lika eftertraktad som indexsubstansen, samt
- 2) substansen är avsevärt mycket mera potent än indexsubstansen vilket medför en lägre påföljd per missbruksdos.

Mycket talar för att MDPV uppfyller dessa kriterier. Tidskorrelationen mellan MDPV:s uppgång och HD-domen (se illustrationen på föregående sida), liksom MDPV:s sätt att avvika från den marknadscykel för »laglig narkotika« som utmärker de övriga substanserna i vårt material, skulle därmed få en förklaring.

* Missbruksdoser för MDPV brukar anges till 5–30 mg, jämfört med 50–100 mg för amfetamin [7]. Under den tid brottet som ledde fram till domen NJA 2011 s.675 prövades i olika instanser kom gränsen för grovt narkotikabrott involverande MDPV att flyttas från 20 g till 500 g, medan motsvarande förändring för amfeta-min under samma tid var från 250 g till 500 g [5, 6].

REFERENSER

1. Enghag M, Feychting K, Lindeman E. MDPV in Sweden: checked-substances. *Clin Toxicol (Phila)*. 2015;53:233-403.
2. Lindeman E, Hultén P, Ström S, et al. Ökat missbruk av Internetdrogen MDPV i Västmanland. Svåra förgiftningsfall har gett sjukvården stora problem. *Läkartidningen*. 2012;109:1954-7.
3. Baumann MH, Partilla JS, Lehner KR, et al. Powerful cocaine-like actions of 3,4-methylenedioxypropylone (MDPV), a principal constituent of psychoactive 'bath salts' products. *Neuropsychopharmacology*. 2013;38:552-62.
4. Spiller HA, Ryan ML, Weston RG, et al. Clinical experience with and analytical confirmation of "bath salts" and "legal highs" (synthetic cathinones) in the United States. *Clin Toxicol (Phila)*. 2011;49:499-505.
5. Borgeke M. Påföljdsbestämning i narkotikamål. *Svensk Juristtidning*. 2013;1:1-70.
6. NJA 2011 s.675 [citerat 27 apr 2015]. <https://lagen.nu/dom/nja/2011s675>
7. Karlsson L, Andersson M, Kronstrand R, et al. Mephedrone, methylone and 3,4-methylenedioxypropylone (MDPV) induce conditioned place preference in mice. *Basic Clin Pharmacol Toxicol*. 2014;115:411-6.

KOMMENTARER (0)

Sammanställning av telefonfrågor till Giftinformationscentralen 2010–2014

Antal unika ärenden

40

35

30

25

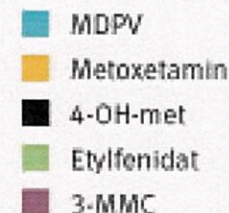
20

15

10

5

0

MDPV
narkotikaklassad
1 februari 2010

Metoxetamin, 4-OH-met
narkotikaklassade
1 maj 2012

Domen
NJA 2011
s. 675

Etylfenidat
narkotikaklassad
15 december 2012

3-MMC
narkotikaklassad
1 december 2013

januari–december
2010

januari–december
2011

januari–december
2012

januari–december
2013

januari–oktober
2014

Sammanställning av telefonfrågor till Giftinformationscentralen rörande de vanligast förekommande specifikt namngivna nya psykoaktiva substanserna under perioden januari 2010–oktober 2014. Återkommande frågor kring samma fall har sällats bort och varje fråga motsvarar således ett unikt ärende.